

Londra'da Bir Aile Müzesi Olan Wallace Collection'un Özellikleri

İsmet ÇAVUŞOĞLU*

Öz

Giriş ve Çalışmanın Amacı: Bu çalışma ile Dünya'da ve ülkemizdeki geleneksel, özel ve çağdaş müzelerin çeşitliliklerinden yola çıkarak, dikkatleri Londra'daki çok özel bir aile koleksiyonunun oluşum süreçleri ve özelliklerinden de bahsederek, beş jenerasyon aile boyu ilgi alanları olarak sanatı ve sanatçıyı desteklemek olan koleksiyoncuların zengin bir koleksiyon biriktirerek müze kurma hayallerinden bahsetmektir. 120 yıl süren bu çalışma dünyada örnek olabilecek niteliktedir.

Kavramsal/Kuramsal Çerçeve: Wallace Collection Müzesi hakkındaki bilgiler, genelde müzede yerinde yapılan gözlem ve incelemeler ile müze kaynaklarından yararlanmak suretiyle oluşturulmuştur. Ayrıca metin, sanatın tarihsel sürecinde ortaya çıkan yaklaşımlar ışığında hazırlanmıştır.

Yöntem: Wallace ailesi, yüksek eğitimi, varlıklı, sanata yatırım yapan ve sanatseverliği ile bilinen ve yaşadıkları dönemin ünlü sanatçılarınin atölyelerini ziyaret ederek yüzlerce sanat eseri satın almıştır. Bütün bunlar yaşam serüvenleri olmuştur. Makale; koleksiyonda yer alan eserler ve sanatçılar yerinde araştırılarak, görsellerle desteklenerek oluşturulmuştur.

Bulgular: Yüksek eğitim seviyesi, güçlü irade ve sanatseverlik/koleksiyonculuk yaşam amacı olunca, beş nesil devam eden çalışmalar, nihayet müzeye dönüşmüş ve hedeflenen neticeye ulaşılmıştır. Tüm zenginliklerini bu doğrultuda kullandıkları görülmüştür.

Sonuç: Koleksiyonerlik günümüzde de gelişmiş olup, varlıklı ve entelektüel kişiler arasında yaygınlık kazanmıştır. Sanatı ve sanatçıyı desteklemek yüksek bir hedeftir. Ülkemizde de bu tür müzeler mevcuttur. Bunlar genelde resim-heykel müzeleri olarak faaliyet gösterirler. Koleksiyonculuk örneği olarak beş neslin büyük bir birikimini içeren Wallace Collection bir Wallace Vakfı müzesi olarak yüzlerce eseri barındırmakta ve izleyiciye sunmaktadır. Wallace Collection'un içerisinde Dünya sanatının ünlü isimlerinden Titian, Rembrandt, Rubens, Van Dyck, Canaletto, Boucher, Teniers, Frans Hals, Murillo, Velazquez, Turner eserlerinin yanı sıra Hooch'ın baş yapıtları ve Domenichino, Cima, Daddi, Reni, Rosa, Thomas Gainsborough, Jozshua, Reynold, Antoine Watteau, Nicolas Lancret, Jan Steen, Albert Cutyp ve Guardis gibi sanatçıların resimleri yer almaktadır. Eserler, 1760–1880 yılları arasında 4 kuşak Marquess of Hertford'lar

Özgün Araştırma Makalesi (Original Research Article)

Geliş / Received: 17.08.2022 **Kabul / Accepted:** 03.01.2023

* Prof. Dr., İstanbul Gelişim Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü, İstanbul, Türkiye.

E-posta: icavusoglu@gelisim.edu.tr **ORCID** <https://orcid.org/0000-0003-0829-3277>

ile Sir Richard Wallace ve eşi Lady Wallace tarafından satın alma yöntemiyle biriktirilmiştir. Son olarak Lady Wallace'nin de vefatından sonra ailede sekreter olarak çalışan Sir John Murray Scott tarafından tüm organizasyonlar ve gerekenler yapılarak, Wallace Colletion, müze olarak 1900 yılında ziyarete açılmıştır. Bu idealist insanlar şuna inanıyorlardı: ' Resim ve heykelin görevi artık müzeleri doldurmak olmayacaktır. Devlet de, özel kişiler de sanatı koruyacak, büyük yapılarda, alanlarda v.b yerlere uyan resim ve heykeller bulunacaktır...' (Ficher E. 2003, S.146). Söz konusu müze, dünyada eşine rastlanamayacak kadar önemlidir. Dünyanın en önemli aile koleksiyonlarından biridir ve zengin bir aile sanat koleksiyonudur. Müzenin koleksiyonu birçok devlet resim-heykel müzesinden daha geniş kapsamlı ve ve sanatı yaymak açısından da önemlidir. Sonuç olarak Wallace Collection Londra, İngiltere için olduğu kadar tüm dünya için de çok önemli olup, ziyaret edilmesi gereken ve farklı özellikleri olan çok çeşitli ve ünlü sanat eserlerini sergileyen dönemsel bir aile koleksiyon müzesidir.

Anahtar Kelimeler: Wallace, eser, koleksiyon, koleksiyoner, müze, sanatçı

The Characteristics of the Wallace Collection, a Family Museum in London

Abstract

The Purpose of the Study: In this study, based on the diversity of traditional, private and contemporary museums in the world and in our country, by mentioning the formation processes and features of a very special family collection in London, the rich collection of collectors, whose interests are to support art and artists for five generations of family is to talk about the dreams of establishing a museum by collecting a collection. This 120-year-long study is exemplary in the world.

Literature Review/Background: The information about the Wallace Collection Museum has generally been created by making use of on-site observations and examinations in the museum and museum resources. In addition, the text has been prepared in the light of the approaches that emerged in the historical process of art.

Method: The Wallace family visited the workshops of famous artists of their time, who were highly educated, wealthy, invested in the arts and known for their art lover, and purchased hundreds of works of art. All these have been adventures of life. Article; The works and artists in the collection were researched on site and supported by visuals.

Results: When high education level, strong will and art lover/collection became the purpose of life, the works that continued for five generations finally turned into a museum and the targeted result was achieved. It was seen that they used all their wealth in this direction.

Conclusion: Collecting has also developed today and has become widespread among wealthy and intellectual people. Supporting art and the artist is a high goal. There are also such museums in our country. These generally operate as painting-sculpture museums. As an example of collecting, the Wallace Collection, which contains a great accumulation of five generations, houses hundreds of works as a Wallace Foundation museum and presents them to the audience. The Wallace Collection includes works by Titian, Rembrandt, Rubens, Van Dyck, Canaletto, Boucher, Teniers, Frans Hals, Murillo, Velazquez,

Turner, Hooch's masterpieces and Domenichino, Cima, Daddi, Reni, Rosa. , Thomas Gainsborough, Jozshua, Reynold, Antoine Watteau, Nicolas Lancret, Jan Steen, Albert Cutyp and Guardis. The works were collected by 4 generations of Marquess of Hertfords and Sir Richard Wallace and his wife Lady Wallace between 1760 and 1880 by purchasing method. Finally, after the death of Lady Wallace, Sir John Murray Scott, who was working as a secretary in the family, made all the organizations and necessary, and the Wallace Collection was opened to visitors in 1900 as a museum. These idealistic people believed: "The task of painting and sculpture will no longer be to fill museums. Both the state and private individuals will protect art, and large buildings, areas, etc. will have paintings and sculptures that fit the places..." (Ficher E. 2003, p.146). The museum in question is so important that it cannot be seen in the world. It is one of the most important family collections in the world and is a rich family art collection. The collection of the museum is more comprehensive than many state painting-sculpture museums and is important in terms of spreading the art. As a result, Wallace Collection London is a periodical family collection museum displaying a wide variety of famous and distinctive works of art that are of great importance to the UK as well as to the whole world and must be visited.

Keywords: Wallace, work, collection, collector, museum, artist

Giriş

Dünyada, genelde büyük şehirler ve merkezlerde yüzlerce müze faaliyet göstermektedir. "Tarihsel olarak Müzecilik olgusu ve organizasyonları İtalyan Rönesansı ile başlamıştır. Örneğin 1570'lerde Buontalenti Floransa'da Uffizi Müzesinin doğu kesimini bir müzeye çevirmiştir. Genelde mimari olarak müze mekanları, ancak 1930'larda yeni bir anlayışla ele alınmıştır. Le Corbusier'nin 'Bitimsiz Müze' ve F.İ. Wright'ın New York'taki Guggenheim Sanat Müzesi binası ile katı düzeni yıkmayı denemiştir" (M. Sözen / U. Tanyeli, 2003, s. 169) ve özel tasarım uygulamıştır. Bu tür modern müze binaları daha sonra Guggenheim Bilbao (İspanya) Müzesi, Tate Modern Londra, MOma New York, İSA Boston, Bayburt'taki Bakı Müzesi iyi örnekler olarak gösterilebilir. Müzeler devlete ait, Vakıflara veya Holdinglere/ Kuruluşlara ait olarak varlıklarını sürdürmektedirler. Bir Vakıf Müzesi olarak Londra'daki Wallace Collection Müzesinin ele alınıp incelenmesinin nedenleri ve özellikleri şunlardır:

1. Müzenin tüm sanat eserleri beş nesil tarafından yaklaşık 120 yıl boyunca Avrupa'da ünlü sanatçılardan satın alınarak biriktirilen bir koleksiyondan oluşması,
2. Bu zengin ve yüksek kültür ve eğitim seviyeli aileler tüm zenginliğini sanat eserleri için harcamaları örneği,
3. Müze binasının bunun için çok uygun, özel ve estetik olması (Fotograf 1 ve 4)

4. Koleksiyon çok değerlidir ve çoğunlukla sanat tarihinden 120 yıllık (1760 – 1880) bir birikimi kapsamaktadır. Avrupa'da bu dönemde gelişen sanatın günümüze taşınması, ünlü ressamlar, heykeltıraşlar ve onların baş yapıtları dahil bu koleksiyonda yer almasıdır. Koleksiyonda günümüz sanatı yer almamaktadır, fakat 1760 öncesi Rönesans ustalarından da eserler, dekoratif süs eşyaları ve diğer objeler de mevcuttur. Tüm bu ve diğer özellikleriyle Wallace Collection çok önemli bir aile koleksiyonu müzesidir.

Londra'da Bir Aile Müzesi Olan Wallace Collection'un Özellikleri

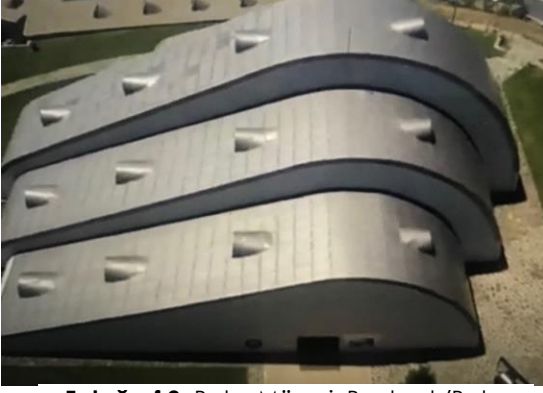
Rönesans ile Sanat ve Bilim alanında bilimsel temeller atılmış olup, günümüzde sanatsal, kültürel, tarihsel, bilimsel ve teknolojik ürünlerin sürekli olarak sergilendiği müze mekanları oluşmuştur. Sanat eserlerinin muhafazası, konservasyonu, restorasyonu ve topluma sunulması, ancak müzeler vasıtasıyla yapılabilmektedir. Müze mekanları sanat eserleri ile sanatseverlerin/izleyicilerin buluşma yerleri olmuştur. "O zamana dek, manzara resmi, sanatın küçük bir dalı olarak görülmüştür. Özellikle kır evleri, parklar ya da pitoresk manzaralar boyayarak geçimini sağlayan ressamlar, sanatçı olarak pek ciddiye alınmıyordu. Bu tutum XVIII. yüzyıl sonlarının Romantik havasının etkisiyle bir ölçüde değişmişti..." (Gombrich,1997, s.490-491) Tam da koleksiyonun oluşum yılları bu dönemde başlamıştır.

Genelde dünyadaki özel müzelere baktığımızda, sanatçı müzeleri aklımıza gelir: örneğin Antwerp'teki Peter Rubens müzesi, Amsaterdam'daki Rambrandt Müzesi, Van Gogh Müzesi, Paris'teki Constantin Brancusi Müzesi v.s.

Üniversitelere ait müzeler ve koleksiyonlar da dünya sanatı için önemlidir. Örneğin: Boston'daki Harvard Üniversitesi Müzesi, Michagan Üniversitesi Sanat Müzesi (2006), İndiana Üniversitesi Sanat Müzesi, Princeton Üniveritesi Sanat Müzesi, Columbia Üniveritesi sanat Müzesi, Cambritge Üniversitesi Fitz William Müzesi, Oxford Üniversitesi Ashmolean Müzesi (1683), ayrıca bu üniversitede daha 1546 yılında ilk kurulan Christ Church Resim Koleksiyonu da önemlidir. Estonya Tartu Üniversitesi Sanat Müzesi (1803) İsveç Uppsala Üniversitesi Gustavianum Müzesi, v.b.

Vakıf müzeleri de çok yaygındır. Örneğin: Suna ve İnan Kıraç Vakfı'nın Pera Müzesi İstanbul, Vehbi Koç Vakfı'nın Sadberk Hanım Müzesi İstanbul, Baksı Kültür ve Sanat Vakfı Bayburt Baksı Müzesi (Fotograf 2), İstanbul Pera Müzesi, Rockefeller Arkeoloji Müzesi, İsrail S.R. Guggenheim Vakfına ait Guggenheim Modern Sanat Müzesi New York (Toplam beş adet)

Onlardan birisi Resim 3'teki Solomon Guggenheim Vakfı'na ait Modern Bilbao Guggenheim Müzesi (İspanya) (Fotograf 3) v.s. Bunlar vakıflara ait koleksiyon müzeleri olarak anılırlar.

Fotoğraf 2: Baksı Müzesi, Bayburt (Baksı Kültür Vakfı'na ait) (Kaynak: Yazarın Kişisel Arşivi, 2020)

Fotoğraf 3: Solomon Guggenheim Vakfı'na ait, 5 müzeden birisi olan Modern Bilbao Guggenheim Müzesi (İspanya) (Kaynak: Yazarın Kişisel Arşivi, 2020)

Ülkemizdeki örnekler baktığımızda, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İstanbul Resim ve Heykel Müzesi (1937), İstanbul'da Burhan Doğançay müzesi, Süleyman Saim Tekcan müzesi, Balıkesir'deki Devrim Erbil müzesi, Gazi Üniversitesi Resim Heykel Müzesi (1979), Anadolu Üniversitesi Çağdaş Sanatlar müzesi (2001), Anadolu Üniversitesi Eğitim Karikatürleri Müzesi (2004), Erzurum Atatürk Üniversitesi Çağdaş Sanatlar müzesi, Kadir Has Üniversitesi Rezzan Has Müzesi (2006), Edirne'deki Trakya Üniversitesi Sultan II. Bayezid Külliyesi Çağdaş Resim ve Heykel Müzesi (2002), KOÇ Vakfı Sanat Müzesi, Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi (2002), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sanat Müzesi (2019), ve daha birçok müzeden bahsedebiliriz.

Koleksiyon müzelerinin bir özelliği de koleksiyon sahibinin, sanat danışmanlarının ve uzmanlarının tavsiyeleri, veya kendi tercihlerine göre satın alma yoluyla oluşturdukları özel koleksiyonlar, genelde resimler, heykeller, dekoratif sanat örnekleri gibi farklı objeler den oluşmaktadır. Bunların dışında Bilim müzesi, Tarih Müzesi, Etnografya müzeleri, Mizah Müzesi, Arkeoloji Müzesi, Askeri müzeler, İslam Sanatları Müzesi, Oyuncak Müzesi, Devlet Resim Heykel müzeleri, Av Müzesi, Deniz müzeleri, II. Dünya savaşları zamanından kalan Toplama Kampları müzeleri, Havacılık müzeleri, Eski Uygarlıklar müzeleri, Açık hava Arkeoloji müzeleri ve daha birçok türde ve konularda ulusal ve devlet müzeleri mevcuttur.

Dünya müzeleri arasında önemli bir aile koleksiyon müzesi olarak bilinen ve olağanüstü büyük bir miktara (resim-heykel ve tüm diğer sanat nesnelere yaklaşık 5500) ve kaliteye ulaşmış Londra, Wallace Collection aile müzesini ele almak istiyorum. Bu tür büyüklükte ve kapsamlı aile koleksiyonuna dünyada eşine rastlamak zordur. Bir başka açıdan bakıldığında ise birçok ülkenin Devlet Resim Heykel Müze'lerinden fazla, zengin ve önemli eserlerin burada yer alması bu müzenin ağırlığını ve önemini arttırmaktadır.

Fotograf 1: Wallace Collection Müzesi, Londra, günümüzdeki hali
(Kaynak: Yazarın Kendi Arşivi)

Londra, Hertford House, Manchester Square'de yer alan Wallace Collection, haftanın tüm günlerinde ziyaretçilere hizmet vermektedir. İzleyiciler ücretsiz olarak bu müze koleksiyonunu ziyaret edebilmektedir. Ayrıca, Dünya sanatında yer alan önemli ustaların eserlerini bu müzede bir arada görmek mümkündür. Wallace Collection, orijinal, çok sayıda sanat eserlerini barındıran ve eser açısından oldukça değerli bir aile koleksiyonudur. Burada yer alan eserler 1760 – 1880 yılları arasında 4 Marquess of Hertford'lar ile Sir Richard Wallace ve eşi Lady Wallace tarafından satın alınmış ve biriktirilmiştir. En son Lady Wallace 'nin de vefatından sonra ailede sekreter olarak çalışan Sir John Murray Scott tarafından tüm organizasyonlar ve gerekenler yapılarak, Wallace Collection, müze olarak 1900 yılında ziyarete açılmıştır. Bu mükemmel müze binası aileye aittir.

Fotoğraf 4. Londra, Hertford House 1812 (eski hali) (Kaynak: Wallace Collection Katalogu)

Müzenin iç mekanlarından görüntüler Fotoğraf 5 ve 6'da görölmektedir. Binanın tüm katlarında ve merdivenliklerde resim, heykel ve diğer sanat objeleri yer almaktadır.

Fotoğraf 5: Wallace Collection - iç mekan
(Kaynak: Yazarın Kişisel Arşivi)

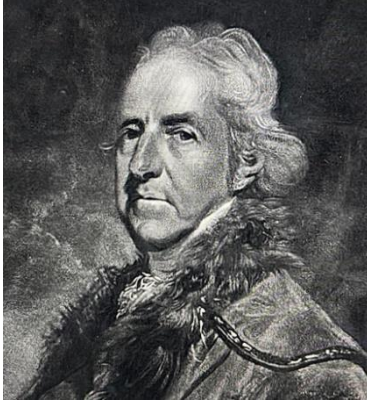
Fotoğraf 6: Süs eşyaları koleksiyonundan (Kaynak: Yazarın Kişisel Arşivi)

"Koleksiyonculuk (İng. Collecting) sanat yapıtlarını kişisel bir merak ve ilgi nedeniyle toplama uğraşısıdır. Sanat yapıtlarının koleksiyonunu yapma Antik Roma'da belirmiştir. Ortaçağ'da yeniden ortaya çıkar. Bununla birlikte Rönesans'tan 19. yy'a dek koleksiyonculuk yalnız sanatsal ürünleri değil, her tür alışılmadık ve merak uyandırıcı objeyi toplama biçiminde uygulanmıştır. Düzenli ve tematik bir sanat koleksiyonculuğunun ancak 19. yy Avrupa'sında ortaya çıktığı söylenebilir." (Sözen M./ Tanyeli U. 2003, s. 134). İlk olarak Francis Seymour-Wallage Koleksiyoncuları:

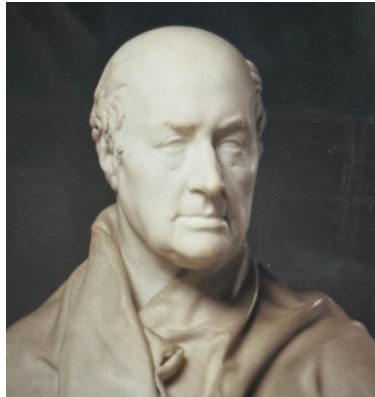
Conway 1. Hertford Marquess'in uzun yıllar başarılı bir diplomatik kariyer sürdürdüğü ve Royal Household ile yakın bir ilişki kurduğu bilinir. Sanata ve sanatçıya önem veren sanat eserleri satın alan koleksiyoncu olarak da anılır.

2. Hertford Marquess - Francis Ingram Seymour-Conway ise yetenekli bir politikacıydı. Karısı ise Galler Prensi IV. George'un çok iyi bir arkadaşıydı. Francis Charles Seymour-Conway 3. Marquess Londra'da sefahat dolu bir hayat yaşadı. Ailenin ilk ciddi koleksiyoncusuydu. 5. Hertford Marquess - Richard Seymour-Conway, genelde Paris'te yaşamış ve kuşağının en zengin ve en ünlü koleksiyonerlerinden biriydi. Sir Richard Wallace, bazı iddialara göre 4. Hertford Marquess'in gayrimeşru oğlu olduğu düşünülüyor. Babasının koleksiyonculuğa olan ilgisini

paylaştı ve onun büyük servetini miras aldı. Sir Richard Wallace'ın 1890 yılında vefatından sonra, eşi Lady Wallace, birikmiş olan bu zengin koleksiyonu 1897 yılında İngiliz ulusuna miras olarak bıraktı ve bunu yaparak kocasının isteklerine göre hareket ettiğine inanıyordu. Beş neslin temsilcileri (Fotoğraf 7, 8, 9, 10, 11, 12) yüksek seviyede kültür, eğitim ve deneyime sahip insanlar olarak idealist düşünce yapıları ile yaşadıkları dönemin sanatını ve sanatçılarını destekleyerek İngiltere'ye/Dünya'ya büyük bir kültürel ve sanatsal servet bırakmışlardır. "1800'e doğru olan sanat yenilenişi, tıpkı o günlerin şartları gibi, kendinden başka örneği bulunmayan bir şeydir. O sıralarda Batı insanlık aleml, oldukça kısa bir zaman içerisinde kökten bir yenilenme süreci yaşamıştı. Yeni bir cephede eskiye karşı saldırıya geçilmişti. Gerçekten o sıralarda, her şeye baştan başlamanın mümkün olacağı sanılmaktaydı. Ama daha dikkatle bakılacak olursa, sanatın burada da daha önce bulunmuş olduğu bir noktaya geri dönmediği görülür. Sadece burada eskiyle yeni, birbirlerine öylesine sıkı sıkıya geçmişlerdir ki, bunları bir yerden kesip ayırmak mümkün değildir. Tarihçilerin, modern sanatın ilk bölümüne nasıl başlayacaklarını kestiremeyişleri de işte bu yüzdendir" (Wölfflin H. (1995), s.276 – 277) Koleksiyonda yer alan sanat eserlerinden yola çıkarak, aile koleksiyonerlerinin her biri, Avrupa sanatını ve dönemin ünlü sanatçılarını, sanat alanındaki gelişmeleri ve yenilenişi takip ederek, bilinçli seçim yapmış olduğu görülmektedir.

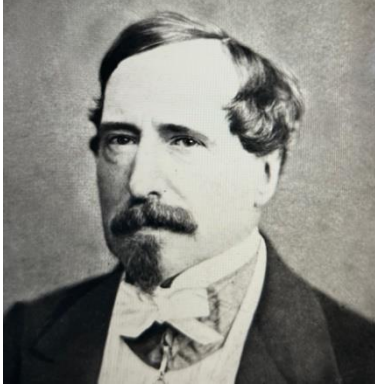
Fotoğraf 7: Hertford Marquess - 1719-1794, Francis Seymour-Conway (Kaynak: Wallace Collection Kataloğu)

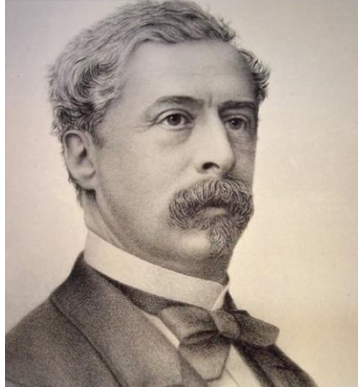
Fotoğraf 8. 2.Hertford Marquess 1743-1822, Francis Ingram Seymour-Conway (Kaynak: Wallace Collection Kataloğu)

Fotoğraf 9. 3.Hertford Marquess 1777-1842 Francis Charles Seymour-Conway (Kaynak: Wallace Collection Kataloğu)

Fotograf 10: 4. Hertford Marquess (1842-1870) Richard Seymour-Conway (Kaynak: Wallace Collection Kataloğu)

Fotograf 11: Sir Richard Wallace, 1818-1890 (Kaynak: Wallace Collection Kataloğu)

Fotograf 12: Leydi Wallace, 1819-1897 (Kaynak: Wallace Collection Kataloğu)

Müzenin mekânlarında resim, heykel, desen çalışmaları, minyatürler, dekoratif sanat eserleri ile farklı dönemlere ait çok miktarda silahlar, zırhlar, eşyalar ve objeleri görmek mümkün olmuştur. Yaklaşık 120 yıllık bir geçmişe sahip olan ve Londra'nın merkezinde yer alan bu zengin koleksiyon müzesi, milyonlarca ziyaretçiye hizmet vermiş olup, günümüzde de önemini arttırarak müze hizmetlerine devam etmektedir. Bu mekanlarda, günümüzde ayrıca seminerler, sempozyumlar ve bazı obje ve eşya satışları organizasyonları da yapılmaktadır.

Wallace Collection'un içerisinde ilk bakışta, Dünya sanatının ünlü isimlerinden iki adet Titian, beş adet Rembrandt, dokuz adet Rubens, dört adet Van Dyck, on adet Canaletto, ondokuz adet Boucher, dokuz adet Teniers ve Frans Hals, dokuz adet Murillo, iki adet Velazquez, dört adet Turner eserlerinin yanı sıra Hooch'ın baş yapıtları ve Domenichino, Cima, Daddi, Reni, Rosa, Thomas Gainsborough, Jozshua, Reynold, Antoine Watteau, Nicolas Lancret, Jan Steen, Albert Cutyp ve Guardis gibi sanatçıların resimleri yer almaktadır. Koleksiyonda yer alan İngiliz sanatının önemli temsilcilerinden T. Gainsborough'nın 'Miss Haverfield' resmi Gombrich'in Sanatın Öyküsü (s. 469) kitabında yer almıştır. (Resim 1).

Resim 1: Thomas Gainsborough, Miss Haverfield 1780 (Kaynak: Yazarın Kişisel Arşivi)

Ayrıca, Fotograf 13, 14, 15, 16'da örnekleri görülen ve Wallage seramik koleksiyonunda yer alan Osmanlı Dönemi, Sultan seramikleri, Türk seramikleri, Kütahya seramikleri ve İznik seramiklerinin yanı sıra Japon, Çin, İngiltere, İtalya, Fransız, Romanya, ve Uzak Doğu seramiklerin toplam sayısı 510 adettir. Dünya seramik sanatında Osmanlı/Türk seramiklerinin kompozisyon, renk, dekoratif elemanlar açısından farklı oldukları önemlidir. O dönemin seramik ve çinilerini dünyanın önemli müzelerinden New York Metropolitan Myuseum, Boston Resim Heykel Müzesi, Britsh Myuseum Londra, Nationale Gallery, Louvre Müzesi, Almanya, Belçika, Romanya, Bulgaristan müzelerinde v.s. de görmekteyiz.

Türkiye'deki müzeler de bu açıdan çok değerli seramiklere sahiptir.

Fotoğraf 13: İznik Seramiği (Yazarın Kişisel Arşivi)

Fotoğraf 14: İznik Seramiği (Yazarın Kişisel Arşivi)

Fotoğraf 15: Kütahya Seramiği (Yazarın Kişisel Arşivi)

Fotoğraf 16: Türk Seramiği (Yazarın Kişisel Arşivi)

Wallace aile koleksiyonunda armalar, zırhlar, silahlar ve özellikle Avrupa'nın farklı bölgelerinden ve Oryantalist dekoratif süs objeleri, altın süslemeli kutular, minyatürler, heykeller Ortaçağ ve Rönesans döneminden eserler, sanatsal cam, bronz ve seramik eşyalar/objeler de önemli yer almaktadır.

Avrupa ve diğer dünya ülkelerinden arma, zırh ve silah sayısı 2370 olarak oldukça yüksektir. (Fotograf 17,18, 19, 20) Bunların tarihsel olarak bu koleksiyondaki varlığı önemlidir.

Fotoğraf 17: Arma (Yazarın Kişisel Arşivi)

Fotoğraf 18: Zırh (Yazarın Kişisel Arşivi)

Müzedede 528 adet değişik tarzda mobilyalar da önemli yer almaktadır. Müzenin koleksiyonunda heykellerin sayısı 466 adet olarak kayıtlara geçmiştir. Heykeller önemli miktarlarda olup, nitelik ve çeşitlilik açısından da dönemin değerli sanatçıları ve eserlerinden oluşmaktadır. Bu koleksiyona ait 334 minyatür ve 363 adet Ortaçağ ve Rönesans sanat eserleri birlikte kapsamlı bir bölüm oluşturmaktadır.

Fotoğraf 19: Osmanlı Kılıçları (Kaynak: Yazarın Kişisel Arşivi)

Fotoğraf 20: Wallace Collection'dan zırh 2 (Kaynak: Yazarın Kişisel Arşivi)

Yağlıboya, suluboya ve desen çalışmalarının toplam sayısı 775 adettir.

Ünlü İngiliz usta sanatçı Goldsmith'in 120 adet eseri bu müzedeki en büyük koleksiyonlardan birini teşkil etmektedir. Sanat tarihinde Rokoko dönemin önemli ustası olarak bilinen Jean Honore Fragonard'ın popüler "Salıncak" isimli eseri (Resim 3) de bu koleksiyonda yer almaktadır. Bu eser, Fragonard'ın o döneme ait önemli eseri olduğu bilinir ve Anna - Carola Krausse'un Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü kitabının (2005), sayfa 47'de yer almaktadır. "Fragonard, neşeli oyuncu Rokoko döneminin ressamı olarak tanınır. Sıradan şeyleri ve durumları zevkli ve estetik sahneler halinde betimlemekte ustaydı. Resimlerinin yegâne amacı güzellik ve aşkı gibi görünür. "Salıncak" adlı resmi Fransız Kilisesi'nin mali işler müdürünün siparişı üzerine yapılmıştır. Siparişı veren adamın isteği üzerine (sol taraftaki güllerin arasından görünen) bir aşığın sevgilisinin eteğinin altına baktığı bir sahne işlemiştir!" (Anna - Carola Krausse, 2005, s. 47) Resim sanatçıları arasında ünlü Flaman Barok sanatçısı David Teniers'in de önemli eserleri Wallace Collection'da yer almaktadır, örneğin 'Sigara İçenler' (Resim 2) onun değerli eserlerinden biridir.

Resim 2: David Teniers, Sigara İçenler (The Smokers) 1651-1656 (Kaynak: Yazarın Kişisel Arşivi)

Resim 3: Jean Honore Fragonard (1767-68), Salincak, tuval üzerine yağlı boya 81x65 cm, Wallace Collection, Londra (Kaynak: Yazarın Kişisel Arşivi)

Müzedede, Poussin, Canaletto, Gainsborough'un yanı sıra ünlü Alman ve Flaman sanatçıların da eserlerinin yer alması koleksiyonun değerini yükseltmektedir.

İngiliz, Alman, İspanyol ve İtalyan ustaların toplam 151 resim ve 60 desen çalışmasının dağılımı şöyledir:

Koleksiyonda İngiliz Okulunu temsil eden sanatçıların: Thomas Gainsborough 2 adet, John Hoppner 1 adet, Sir Edwin Landseer 4 adet, Thomas Lawrence 4 adet, Joshua Reynolds 12 adet, J.M.V. Turner 4 adet eseri yer almaktadır. "J.M.W.Turner, J. Reynolde gibi, resimleri Kraliyet Akademisinde genellikle hayranlık yaratan son derece başarılı sanatçılardı." (Gombrich, 1991, s. 491) "Turner'de ışık dolu, güzelliklerle kamaşan fantastik bir dünyanın görüntülerine sahiptir, ama bu dünya sakin değil, hareketlidir, sade bir uyumda değil, göz kamaştırıcı bir görünümündedir." (Gombrich, 1997, s. 491) Turner'in hele de deniz konulu çalışmaları dinamik ve büyüleyicidir. "Sanatçılar insandır, yarattıkları ürünlerle tanınarak, güvenimizi kazanır ve toplumun öteki bireylerinden değerli sayılırlar." (Lynton, 1991, s. 370) Resim 4 ve 5 Turner'in bol ışıklı resimlerinden önemli iki örnektir.

Resim 4: Turner, Ripon Yakınında Hackfal, suluboya 1863 (Kaynak: Yazarın Kişisel Arşivi)

Resim 5: Turner, Otley Chevin Üzerinde Woodcock çekimi 1863 (Yazarın Kişisel Arşivi)

Alman Okulu Temsilcilerinden : Gerard ter Borch 2 resim, Albert Cuyp 6 resim, Gerrit Dou 1 resim, Frans Hals 1 resim, Meyndert Hobbema 5 resim, Pieter de Hooch 2 resim, Gabriel Metsu 5 resim, Adriaen va Ostade 2 resim, Rembrandt 6 resim, Jacob İsaakszoon van Ruisdael 5 resim, Frans Snyders 1 resim, Jan Steen 5 resim, Adriaen van de Velde 2 resim, Willem van de Velde the Younger 8 resim, Jan Weenix 13 resim, Philip Wouwerman 6 resim ile ve Jan Steen'in önemli sayıda resmi bu koleksiyonda yer almaktadır. Gombrich'in 'Sanatın Öyküsü' kitabında yer

alması da önemlidir (Resim 7). ' XVII. yüzyıl Hollanda sanatı, çoğunlukla Jan Steen'in tablolarında bulduğumuz yaşamdan keyif alan neşeli bir havayla özdeşleştirilir (Gombrich, Sanatın Öyküsü, s. 429). Sanat tarihinde en fazla otoportreleri ile anılan ve adeta kendi biyografisini onlarla oluşturan Rembrandt'ın (1606 – 1669) bu koleksiyonda 6 eseri yer almaktadır (Resim 6).

Resim 6: Rembrandt, Siyah Şapka ile Otoportre 1637 (Kaynak: Yazarın Kişisel Arşivi)

Resim 7: Jan Steen, Vaftiz Töreni, tuval üzerine yağlıboya, 88.9 x 108.6, Wallace Collection, London (1664) (Kaynak: Yazarın Kişisel Arşivi)

Flaman Okulu Temsilcilerinden: Marcus Gheeraets the Younger 1 eser, Jan Mabuse 1 eser, Hans Memling 1 eser, Peter Pourbus 1 eser, Peter Paul Rubens 9 eser, David Teniers the Younger 2 eser, Anthony van Dyck 4 eser ile bu koleksiyonda yer almaktadır.

Barok Dönemi 1600–1750 dönemini kapsamaktadır. "Flaman Barok'unun en önemli temsilcisi Rubens tam bir 'anti-klasist' idi. Rubens'in resimlerinde huzur, dinginlik ve uyum

bulunmaz. İtalyan Barok'unda da gördüğümüz hareket, dinamizim ön plandadır. (Anna – Carola Krausse, 2005, s.37-38) Anthonis van Dyck ile Peter Paul Rubens'in önemli sayıda eserlerinin bu koleksiyonda yer alması Flaman Barok'unu en iyi şekilde temsil etmektedir. Örnek olarak Resim 8'de Rubens'in bir pastoral manzarasını görmekteyiz.

Resim 8: Peter Paul Rubens, Gökkuşaağı Manzarası (1636) (Kaynak: Yazarın Kişisel Arşivi)

Fransız Okulu Temsilcileri: François Bocher 20 adet, Philippe de Champaigne 4 adet, François Clouet 2 adet, Jean-Baptiste-Camille Corot 1 adet, Eugene Delacroix 2 adet, Hippolyte Delaroche 12 adet, Gaspard Dughet 1 adet, Jean-Honore Fragonard 8 adet, Claude Lorrain 1 adet, Theodore Gericault 1 adet, Jean-Baptiste Greuze 19 adet, Jean-Marc Nattier 3 adet, Nicolas Poussin 1 adet, Theodore Rousseau 1 adet, Jean-François de Troy 2 adet, Claude-Joseph Vernet 2 adet, Horace Vernet 24 adet, Jean Antoine Watteau 9 adet eser ile Wallage Koleksiyonda yer almaktadır.

Rokoko ve Neo – Klasisizm 1715 -1830 yıllarını kapsar. Bu akımın temsilcilerinden François Bocher, Jean Antoine Watteau, Jean-Honore Fragonard'ın çok sayıda resimlerindeki çoban sahneleri ve aşk oyunları temalı çalışmaları bu koleksiyonda önemlidir. "Fransız Rokoko sanatı XV. Luis'nin 1722'de iktidara geçmesinin ardından doruğa ulaşır. En önemli temsilcileri François Bocher ve öğrencisi Jean-Honore Fragonard'dı. Kibar cemiyet adamlarının flörtleri, aşk

cilveleşmeleri, erotizmi davet eden, utandırıcı ve mahrem durumlar Rokoko resimlerinin en sevdiği motiflerdi." (Anna – Carola Krausse, s.48). Bocher'in 1870 yılında yapmış olduğu 'Madame Pompadour yağlıboya tablosu (Resim 9) koleksiyonun değerli resimlerinden biridir.

Resim 9: François Bocher, Madame de Pompadour, 1750 (Kaynak: Yazarın Kişisel Arşivi)

İtalyan Okulu'nu Canaletto 19 eser, Giovanni Battista Cima da Conegliano 2 eser, Carlo Crivelli 1 eser, Francesco Guardi 9 eser, Salvator Rosa 1 eser, Andrea del Sarto 1 eser, Titian 1 eser, Domenichino 1 eser ile temsil etmektedir. İtalyan sanatçı Canaletto'nun 19 adet eserinden biri olan 'Venedik: Bacino de San Marco' (Resim 11), koleksiyonun değerli resimleri arasındadır. Francesco Guardi'nin 'San Giorgio Maggiore'nin Görüntüsü İle Venedik' resmi (Resim 10) iyi bir sfumato örneği olduğu da söylenebilir.

Avrupa'da 1800-1890 döneminde Romantizmden İdealizme, yani Dünyaya Öznel Bakış anlayışı doğrultusunda eserler üretildi. İtalyan sanatçıların eserlerinde de insanın öznel duyguları, sanatta 'ben' meselesi ön plana çıkıyordu.

Resim 10: Francesco Guardi 'San Giorgio Maggiore'nin Görüntüsü İle Venedik (1775 – 1788 dolayları)
(Kaynak: Yazarın Kişisel Arşivi)

Resim 11: Canaletto, Venedik: Bacino de San Marco
(Kaynak: Yazarın Kişisel Arşivi)

Resim 12: Diego Velazque's Fan/Yelpaze
ile Bir Bayan

Koleksiyonda İspanyol Okulu sanatçılarından: Bartolome Esteban Murillo 8 adet, Diego Velazquez 2 adet eseri ile temsil edilmektedir (Resim 12).

"Yüzyılın ortalarında Fransız hayat tarzı Avrupa'nın diğer saraylarında da moda oldu. Özellikle İspanya ile birçok küçük krallığa ve prensliğe bölünmüş yaşayan Almanya Rokoko'yu sevdiler." (Anna - Carola Krausse, 2005, s.37 – 38).

Müzenin, Resimler ve Minyatürler, Seramik ve Cam objeler, Heykeller ve Dekoratif sanatsal çalışmalar, Armalar, Silahlar ve Zırhlar, Porselen ve Altın Kutular, Mobilyalar olarak sekiz küratöryal bölümü mevcuttur. Yukarıda bahsedilen sanatçılar ve eserlere göre, hangi sanatçının kaç adet eseri bu koleksiyonda yer alıyor gibi olgulara baktığımızda ve malzeme/tür/alan çeşitliliği de dikkate alındığında bu müze birçok müze koleksiyonundan farklı olduğu ve koleksiyonu oluşturan kişilerin de kültürel/tarihsel bilgi ve birikimini, ayrıca entelektüel seviyeleri ile tercihlerini bu müzede görmek mümkündür. Besbelli ki, yüksek kültür sahibi olan bu kişiler, ailenin beş nesil temsilcileri olarak sanata ve sanat eserlerine çok büyük yatırım yapmıştır. Onlar kendi tercih ve beğenilerine göre eser ve sanatçı seçimlerini yapmış, ama günümüzde böyle bir zengin koleksiyonu oluşturmak her açıdan çok çok zordur, neredeyse imkansızdır.

Müzedeki eserlerin parasal boyutunu da ele aldığımızda yapılmış olan harcamaların muazzam boyutlarda olduğunu görmekteyiz. Hayatlarını tamamen sanata ve koleksiyonerliğe adadıklarını ve tüm zenginliklerini bu amaç doğrultusunda kullanmış olduklarını rahatlıkla söyleyebiliriz. Ünlü İngiliz Sanat tarihçisi Kenneth Clark, Ocsford Üniversitesi mezunu, yaklaşık 12 yıl Londra Nationale Gallery'de müdürlük yapmış, yine Ocsford Üniversitesinde sanat tarihi profesörü olarak 1946 - 1961 yılları arasında görev yapmış, Sanat Konseyi'ne 1953 - 1960 yılları arasında başkan olmuş, televizyonda sanat dönemleri, sanat eserleri ve sanatçılar üzerine çok sayıda analiz ve yorumlar yapmış, kendi ülkesinde ve Dünyada deneyimli, yüksek seviyede itibar görmüş entellektüel ve sanatı tanıyan kişi olarak 'Civilisation' kitabında sanattaki gelişmeleri ve değişimleri çok iyi bilen ve takip eden kişi olarak Kenneth Clark'ın "yazılarında sanatı ve sanattaki gelişmeleri popülarize etmek onun temel vazifesiydi." (Kenneth Clark, s.13). Ayrıca Clark ülkesindeki sanat müzelerinin gelişmesine büyük önem vermiş ve katkılarda bulunmuştur. Bu açıdan baktığımızda Vallace koleksiyoncularının yüksek hedeflerinden biri de sanatı popülarize etmek olduğu anlaşılmaktadır. 1900'lerde müze olarak faaliyete geçen Wallace Collection da Londra'nın sanatsal alanını genişletmiştir ve sanatın popülerleşmesi çabalarını günümüzde de sürdürmektedir. Dünyanın önemli ustalarının birçok eserlerinin burada yer alması hatta bazılarının sanat tarihinde bilinenlerin ötesinde, dönemsel öneme sahip eserler olması da müzenin değeri hakkında ipucu vermektedir. Farklı alanlardan ve zamanlardan objeler, süs eşyaları, savaş objeleri, seramikler ve o dönemlerin pahalı, şatafatlı mobilyaların bir arada olması da müzenin karakterine değişik bir hava katmaktadır. Her açıdan görmeye değer bu koleksiyon, günümüz insanı için örnek olabilecek niteliktedir. Londra'daki Wallace Collection Çağdaş Sanat öncesi yapılmış olan klasik eserlerin ve çeşitli objelerin birlikteliğinin bir örneği olarak günümüze taşınmış olması ve o dönemin, (1760– 1880 arası) atmosferini bulunduğu binanın mimarisi ile de yansıtmaktadır ve hepsi bir arada mükemmel bir sentez oluşturmaktadır. Kafeteryenin, müzenin ortasında yer alması etkileyici olduğu kadar, sanat eserlerinin arasında izleyiciye kahve içme romantiğini de yaşatmaktadır. Oldukça iyi düzenlenmiş, harikulada zengin olan bu koleksiyonun genelde resimleri ele almamızın amacı, bu müzede yer alan dünyanın en önemli sanatçılarının Rönesans'tan 1880'lere kadar yapılmış değerli eserlerini satın alıp biraraya getirmiş olan Wallace ailesinin beş kuşak olarak ard arda sanata vermiş oldukları değeri ve yaptıkları yatırımları ortaya çıkarmaktır. Çünkü büyük müzeler ile yarışabilecek miktarlarda ve kalitede eserler bu koleksiyonda yer almaktadır.

Sonuç

Sanatı ve sanatçıyı desteklemek yüksek bir hedeftir. Wallace Collection da Londra'nın sanatsal alanını genişletmiştir ve sanatın popülerleşmesi çabalarını günümüzde de sürdürmektedir. Koleksiyonerlik günümüzde de gelişmiş olup, ülkemizde ve dünyada zenginler

ve entellektüellerin sanata yatırım yapmakta olduklarını ve yaygınlık kazandığını görmekteyiz. Koleksiyonculuk örneği olarak beş neslin büyük bir birikimini içeren Wallace Collection bir Wallace Vakfı müzesi olarak yüzlerce eseri barındırmakta ve topluma sunmaktadır. Wallace Collection'un içerisinde Dünya sanatının ünlü isimlerinden Titian, Rembrandt, Rubens, Van Dyck, Canaletto, Boucher, Teniers, Frans Hals, Murillo, Velazquez, Turner eserlerinin yanı sıra Hooch'ın baş yapıtları ve Domenichino, Cima, Daddi, Reni, Rosa, Thomas Gainsborough, Jozshua, Reynold, Antoine Watteau, Nicolas Lancret, Jan Steen, Albert Cutyp ve Guardis gibi sanatçıların resimleri yer almaktadır. Eserler, 1760 – 1880 yılları arasında 4 kuşak Marquess of Hertford'lar ile Sir Richard Wallace ve eşi Lady Wallace tarafından satın alma yöntemiyle biriktirilmişlerdir. En son Lady Wallace 'nin de vefatından sonra ailede sekreter olarak çalışan Sir John Murray Scott tarafından tüm organizasyonlar ve gerekenler yapılarak, Wallace Colletion, müze olarak 1900 yılında ziyarete açılmıştır. Bu idealist insanlar şuna inanıyorlardı: "Resim ve heykelin görevi artık müzeleri doldurmak olmayacaktır. Devlet de, özel kişiler de sanatı koruyacak, büyük yapılarda, alanlarda v.b yerlere uyan resim ve heykeller bulunacaktır" (Ficher E., 2003, s.146)

Müze, Dünyada eşine rastlanamayacak kadar önemlidir ve zengin bir sanat koleksiyonudur. Aile boyu 120 yıl tutkulu bir koleksiyonculuk süredurumu olarak karşımıza çıkması bir mucizedir. Tüm servetleri ve kazançları bu doğrultuda harcanmış olup sanata yatırım açısından da bakıldığında idealist bir tavır olarak nitelendirilebilecek bir harekettir. Beş nesil aile tarafından İngiliz ulusuna armağan olarak bırakılmış olan büyük bir kültürel zenginliktir. Koleksiyon birçok devlet resim-heykel müzelerinden daha zengindir. Sanat literatüründe yer alan ve dönemsel örnekler olarak sanat tarihçilerinin ve yazarların dikkatini çekmiş olan bazı eserlerin ve sanatçıların bu koleksiyon için önemi büyüktür. Sonuç olarak Wallace Collection Londra, İngiltere için olduğu kadar tüm Dünya için de çok önemli olduğu ortaya çıkmış olup, ziyaret edilmesi gereken ve farklı özellikleri olan çok çeşitli ve ünlü sanat eserlerini sergileyen dönemsel bir Koleksiyon Müzesidir.

KAYNAKÇA

CLARK K. (1969), *Civilisation*, London & John Murray, London: British Broadcasting Corporation / Bulgarca baskısı: 1977, Jusatvor, Sofia, Çevirmen: Neli Dospevska.

FICHER, E. (2003) *Sanatın Gerekliği*, 9. Basım, Çeviren: Cevat Çapan, Payel Yayınları, İstanbul.

GOMBRICH, E. H. (1997) *Sanatın Öyküsü*, Çevirmenler: Erol Erduran ve Ömer Erduran, Remzi Kitabevi, İstanbul.

İsmet Çavuşoğlu, "Londra'da Bir Aile Müzesi Olan Wallace Collection'un Özellikleri", **ART/icle: Sanat ve Tasarım Dergisi**, 2 (2), Aralık 2022, ss. 179-203.

KRAUSSE A. C., (2005). Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü. (Dilek Zaptıcioğlu, Çev.) BASIM YERİ/YAYINEVİ ADRESİ: Literatür Yayıncılık.

SÖZEN M., TANYELİ U. (2003) Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, İstanbul Remzi Kitabevi.

WALLACE Collection Catalogue Complete (2004) London: Unicom Press and Lindsay Fine Art.

WÖLFFLİN, H. 1995) Sanat Tarihinin Temel Kavramları, İstanbul, Remzi Kitabevi.

YNTON, N. (1991) Modern Sanatın Öyküsü, Çevirenler: C. Çapan, S. Öziş, Remzi Kitabevi, İstanbul.